

58. Farklı dillerde Allah ve Şeytan kavramları: Kültürel ve dini inancın çeşitliliği¹

Hanife AKSU²

Pınar DİLEKÇİ VARGÜN³

APA: Aksu, H. & Dilekçi Vargün, P. (2024). Farklı dillerde Allah ve Şeytan kavramları: Kültürel ve dini inancın çeşitliliği. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (40), 960-971. <https://doi.org/10.29000/rumelide.1502256>.

Öz

Allah ve Şeytan kavramlarının yanı sıra Tanrı ve Şeytan kavramları da insanlığın inanç, kültür ve dil çeşitliliğinin derin yansımalarını oluşturmaktadır. Bu kavramlar, dini inançlar ve kültürel pratikler aracılığıyla insanların dünya ve evren anlayışını şekillendirmektedir. Farklı dillerdeki Allah ve Şeytan kavramlarını incelemek, farklı toplumlardaki kültürel ve dini çeşitliliğin zenginliğini ve karmaşıklığını anlamaya yardımcı olur. "Allah" terimi, İslam inancında tekil ve evrensel bir Tanrı'ya işaret ederken, "Şeytan" kavramı kötülüğün ve günahın kaynağı olarak kabul edilir. Ancak bu kavramlar çeşitli dillerde ve kültürlerde farklı şekillerde ifade edilmekte ve yorumlanmaktadır. Örneğin, Arapça'da "Allah" Kur'an'da yer alan İslami bir terim olarak ifade edilirken İngilizce'de "God" olarak ifade edilir. Benzer şekilde, "Şeytan" kavramı da çeşitli dillerde farklı isim ve sembollerle temsil edilmektedir. Dil; düşüncelerin, inançların ve kültürel değerlerin ifade edilmesinde temel bir araç görevi görür. Allah ve Şeytan kavramlarının farklı dillerdeki ifadeleri, dilin içinde bulunduğu kültürel ve dini bağlama göre şekillenir. İslam dininde Arapça "Allah" kelimesi derin manevi anlamlar taşırken, Hristiyan dininde Latince veya İngilizce "Tanrı" kelimesi farklı teolojik çağrışımlara sahiptir. Bu makale, Allah ve Şeytan kavramlarının kültürel ve dini olarak nasıl ilişkilendirildiğini ve farklı dillerde nasıl ifade edildiğini açıklamaktadır. İlk olarak, bu kavramların çeşitli dillerdeki kullanımına dair genel bir değerlendirme sunulmaktadır. Bu kavramların İslam ve Hristiyanlık gibi farklı dini ve kültürel bağlamlarda nasıl anlaşıldığı ve yorumlandığı gözler önüne serilmektedir. Son olarak makale, bu kavramların farklı dillerdeki kullanımının kültürel ve dini çeşitlilik üzerindeki etkisini göstermektedir. Allah ve Şeytan kavramları dil, kültür ve din etkileşiminden ortaya çıkan

¹ **Beyan (Tez/ Bildiri):** Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rus Dili ve Edebiyatı ABD yüksek lisans tezinden uyarlanmıştır. Bu makale "Rusça ve Türkçe deyimlerde Allah Şeytan kavramları morfolojik semantik açıdan incelenmesi" isimli yüksek lisans tezi çalışması kapsamında üretilmiştir. Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Finansman: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

Telif Hakkı & Lisans: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Kaynak: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Benzerlik Raporu: Alındı – Turnitin, Oran: %5

Etik Şikayeti: editor@rumelide.com

Makale Türü: Araştırma makalesi, **Makale Kayıt Tarihi:** 20.03.2024-**Kabul Tarihi:** 20.06.2024-**Yayın Tarihi:** 21.06.2024; **DOI:** 10.29000/rumelide.1502256

Hakem Değerlendirmesi: İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme

² YL Öğrencisi, Kafkas Üniversitesi, Slav Dilleri ve Edebiyatları Anabilimdalı, Rus Dili ve Edebiyatı / MA. Student, Kafkas University, Department of Slavic Languages and Literatures, Russian Language and Literature (Kars, Türkiye), aksuhanifege@hotmail.com **ORCID ID:** <https://orcid.org/0009-0003-5704-3626> **ROR ID:** <https://ror.org/04v302n28>, **ISNI:** 0000 0000 9216 0511, **Crossreff Funder ID:** 501100009391

³ Dr. Öğr. Üyesi, Kafkas Üniversitesi, Slav Dilleri ve Edebiyatları Anabilimdalı, Rus Dili ve Edebiyatı / Dr., Kafkas University, Department of Slavic Languages and Literatures, Russian Language and Literature (Kars, Türkiye), pınar.dilekci@hotmail.com.tr, **ORCID ID:** <https://orcid.org/0000-0001-5811-6258> **ROR ID:** <https://ror.org/04v302n28>, **ISNI:** 0000 0000 9216 0511, **Crossreff Funder ID:** 501100009391

karmaşık ve çok katmanlı sembollerdir. Bu makale, insanlığın inanç ve dünya görüşlerinin çeşitliliğini vurgulayarak, bu kavramların farklı dillerdeki kùltürel ve dini inançlarla nasıl bağlantılı olduğunu anlamaya katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Allah, Şeytan, Dil, Kùltür, Din

The concepts of God and satan in different languages: Diversity in cultural and religious beliefs ⁴

Abstract

The concepts of God and Satan, such as Allah and Şeytan, constitute profound reflections of humanity's diversity in beliefs, culture, and language. These concepts shape people's understanding of the World and the universe through religious beliefs and cultural practices. Examining the concepts of Allah and Şeytan in different languages helps us comprehend the richness and complexity of cultural and religious diversity. While the term "Allah" signifies a singular and universal God in Islamic belief, the concept of "Şeytan" is regarded as the source of evil and sin. However, these concepts are expressed and interpreted differently in various languages and cultures. For instance, in Arabic, "Allah" is a term found in the sacred Islamic text, the Quran, but in English, it is expressed as "God." Similarly, the concept of "Şeytan" is represented with different names and symbols in various languages. Language serves as the fundamental tool for expressing thoughts, beliefs, and cultural values. The expressions of the concepts of Allah and Şeytan in different languages are shaped by the cultural and religious context in which the language exists. In Islamic culture, the Arabic word "Allah" carries profound spiritual meanings, while in Christian culture, the term "God" in Latin or English holds different theological connotations. This article elucidates how the concepts of Allah and Şeytan are culturally and religiously linked and expressed in different languages. Firstly, it provides a general assessment of the usage of these concepts in various languages. It unveils how these concepts are understood and interpreted in different religious and cultural contexts such as Islam and Christianity. Finally, the article illustrates the impact of the use of these concepts in different languages on cultural and religious diversity. The concepts of Allah and Şeytan are complex and multi-layered symbols that emerge from the interaction of language, culture, and religion. This article contributes to understanding how these concepts are linked to cultural and religious beliefs in different languages, emphasizing the diversity of humanity's beliefs and World views.

Keywords: Allah, Şeytan, Language, Culture, Religion

⁴ **Statement (Thesis / Paper):** Adapted from the master's thesis of Kafkas University, Institute of Social Sciences, Department of Russian Language and Literature. This article was produced within the scope of the master's thesis titled "Morphological semantic analysis of the concepts of Allah Satan in Russian and Turkish idioms". It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation process of this study and all the studies utilised are indicated in the bibliography.

Conflict of Interest: No conflict of interest is declared.

Funding: No external funding was used to support this research.

Copyright & Licence: The authors own the copyright of their work published in the journal and their work is published under the CC BY-NC 4.0 licence.

Source: It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation of this study and all the studies used are stated in the bibliography.

Similarity Report: Received - Turnitin, Rate: 5

Ethics Complaint: editor@rumelide.com

Article Type: Research article, **Article Registration Date:** 20.03.2024-**Acceptance Date:** 20.06.2024-

Publication Date: 21.06.2024; DOI: 10.29000/rumelide.1502256

Peer Review: Two External Referees / Double Blind

1. Giriş

Çeşitli dillerde ifade edildiği gibi Tanrı ve Şeytan kavramları; insanlığın inançları, kültürleri ve dillerinin doğasında mevcut derin çeşitliliğin kompleks yansımaları olarak hizmet etmektedir. Bu kavramlar, bireylerin dünya ve evren algılarını, dini inanç ve kültürel pratik mercekleri vasıtasıyla şekillenmesinde önemli rol oynamaktadır. Allah-Şeytan-Tanrı kavramlarını değişik dilsel bağlamlarda araştırmak, küresel ölçekte kültürel ve dini çeşitliliğin zenginliğini ve karmaşıklığını ortaya çıkarmak için elzemdir. "Allah" kavramı İslam inancında derin köklere sahiptir ve aynı zamanda tekil ve evrensel bir Tanrıyı sembolize etmektedir. Öte yandan, "Şeytan" kavramı çoğu zaman kötülüğün ve günahın deposu olarak algılanır. Bununla birlikte, bu kavramların yorumlanması değişik diller ve kültürler içinde değişim göstermektedir. Örneğin Arapça'da "Allah", İslam'ın kutsal kitabı Kur'an'ın dokusuna işlemiş bir ifadeyken, İngilizce'de bu ifadenin karşılığı "Tanrı"dır. Benzer şekilde, "Şeytan" ifadesi de muhtelif dilsel ifadelerde değişik isim ve sembollere bürünmektedir. Tanrı ve Şeytan kavramları, insanların dünya ve evren hakkındaki algılarını şekillendirmekle ve dini inançlarını yönlendirmekle kalmayıp hatta toplumların inançlarına ve kültürlerine derin şekilde kök saldığı da bilinmektedir. Bu durum aynı şekilde farklı dilsel ve kültürel ortamlarda bu kavramlarının farklı yorumlanmasına sebebiyet vermiştir. Örneğin, İslam kültüründe "Allah" kelimesi derin anlamlar taşırken, Hristiyanlık kültüründe "Tanrı" kelimesi farklı teolojik anlamlar içerebilir.

Araştırmacılar, bu kavramların dilsel ve kültürel çeşitliliğini anlamak için farklı dillerdeki kullanımlarını incelemektedirler. Bu kavramların yorumlanması aynı zamanda dil ve kültür arasındaki derin etkileşimi de yansıtmaktadır. Tanrı kavramı İslam ve Hristiyanlık gibi farklı dinlerde ve kültürlerde farklı şekillerde anlaşılmaktadır. İncil ve Kur'an gibi kutsal metinlerde Tanrı'nın nitelikleri ve insanlarla olan ilişkisi farklı şekillerde betimlenmektedir. Bu metinler, insanların Tanrı'ya olan inancını şekillendirmekte ve onların dini pratiklerini yönlendirmektedir.

Dil; düşüncelerin, inançların ve kültürel değerlerin anlatılması için temel bir kanaldır. Tanrı ve Şeytan kavramlarının dilsel temsili, bir dilin arasında bulunan kültürel ve dini bağlamlara göre değişir. İslam kültüründe Arapça "Allah" kelimesi derin içsel çağrışımlar taşırken, Hristiyan kültüründe Latince ya da İngilizce "Tanrı" kavramı değişik teolojik imalar taşır. Bu makale, Tanrı ve Şeytan kavramlarının kültürel ve dini açıdan iç içe geçmiş doğasını ve bunların değişik dillerdeki ifadelerini incelemeyi amaçlamaktadır. İlk olarak, bu kavramların muhtelif dillerdeki genel kullanımına dair kapsamlı bir genel bakış sunulmaktadır. Daha sonra, bu kavramların İslam ve Hristiyanlık gibi farklı dini ve kültürel çerçevelerde nasıl anlaşıldığı ve yorumlandığı incelenmektedir. Son olarak makale, bu kavramların değişik dillerde kullanılmasının kültürel ve dini çeşitliliğin daha geniş çerçevesi üstündeki yansımalarını araştırmaktadır.

Amaç:

Bu çalışmanın temel amacı; Hristiyanlık ve İslam'da Tanrı inancının nasıl şekillendiğini, bu inanç sistemlerinin temel unsurlarını ve bu unsurların toplumsal, kültürel ve dini yaşam üzerindeki etkilerini anlatmaktır. Ayrıca, bu iki dindeki Tanrı inancının benzersizliklerini ve benzerliklerini belirlemek ve karşılaştırmak da amaçlanmaktadır.

Yöntem:

Bu araştırmada karşılaştırmalı dinler tarihi ve din sosyolojisi yaklaşımı benimsenecektir. İlk olarak, Hristiyanlık ve İslam'ın temel kutsal metinleri olan İncil ve Kur'an üzerinde metin analizi yapılacaktır. Bunun yanı sıra, toplumsal ve kùltürel bağlamalarda Tanrı inancının nasıl Şekillendiğini anlamak için etnografik veriler ve antropolojik yaklaşımlar da kullanılacaktır.

Metod:

Bu araştırma, nitel ve nicel verilerin birleştirildiği kapsamlı bir yaklaşımı içinde barındıracaktır. İncil ve Kur'an üzerinde metin analizi yapılacaktır. Daha sonra, tarihsel ve sosyolojik verilerin toplanması ve analizi için karşılaştırmalı bir metodoloji izlenecektir. Elde edilen bulgular, Hristiyanlık ve İslam'da Tanrı inancının farklı yönlerini ve bu inançların toplumsal, kùltürel ve dini yaşam üzerindeki etkilerini anlamak için kullanılacaktır.

2.Hristiyanlıkta ve İslam'da Tanrı inancı

Hristiyanlık ve İslamiyet, dünya genelinde en fazla inanca sahip olan büyük dinlerdir. Her ikisi de Tanrıculuk inanç sistemine dayanır. Tanrı'nın varlığına, doğasına ve ilişkisine dair öğretiler içerir. Bu makale de Hristiyanlığın ve İslamiyet'in Tanrı inancını derinlemesine inceleyerek, her iki dinin bu önemli kavramı nasıl anladığı, tanımladığı ve uyguladığı anlatılmaktadır. Dolayısıyla, bu iki din arasındaki Tanrı kavramının incelenmesi, dinler arası karşılaştırmalı bir perspektif sunmaktadır. Araştırmacı Kürşat Demirci, Hristiyanlığın oluşum sürecini Őu Şekilde belirtmektedir:

“Doktrinel kaynakları göz önüne alınırsa Hristiyanlık her Őeyden önce İsa Mesih anlayışı üzerine temellenen bir inanca sahiptir. Ana fikri Yeni Ahid”de (Ahd-i Cedid) bulunan bu inanca göre İsa Mesih hem Tanrının oğlu hem de insanlığın kurtarıcısıdır. Tanrı insanlığı günahattan kurtarmak üzere “biricik oğlunu” yeryüzüne göndermiştir. İsa Mesih, “ilâhî planı” yürürlüğe koyacak Şekilde insanlığı kurtarışının sembolü olarak önce çarmıha gerilmiş, sonra da “ölülerden kıyam ederek” Baba “nın yanındaki yerini almıştır. Hristiyan inancının merkezinde bulunan bu doktrin, Hristiyan teolojisi içerisinde işlenerek değişik görüşlerin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bununla birlikte Hz. İsa ve onun getirdiğine inanılan mesaj, bütün Hristiyanları birbirine bağlayan ortak bir bağ olarak varlığını sürdürmektedir”(Demirci, 2017, s. 328).

Araştırmacı Eroğlu ve arkadaşları (2008, s. 8-10) yaptıkları çalışmalarında, Hristiyanlığın kökeni, tarihi ve Tanrı inancıyla ilgili farklı vahiy anlayışları nedeniyle İslam'ın tek Tanrı inancından önemli ölçüde farklı olduğunu vurgularlar. Hristiyanlıkta Tanrı, üçlü bir varlık olarak öğretilir: Baba, Oğul ve Kutsal Ruh. Hristiyan inancına göre Tanrı; evrenin yaratıcısı, kâinatın efendisi ve insanoğlunun kurtarıcısıdır. İsa Mesih, Hristiyanlıkta Tanrı'nın insan suretinde bedeni bulmuş halidir ve insanların günahları için ölüme girmiş, üçüncü gün dirilmiştir. Hristiyanlıkta Tanrı'nın sevgi, merhamet, adalet ve bağışlama gibi nitelikleri vurgulanır. Tanrı, insanlara kurtuluş ve ruhsal yönlendirme için kendini açıkça ifade eder.

Akademisyen şahin, Rusya'nın Çarlık döneminde din konusu çeşitli etnik grupların dikkatini çekmiş ve bu gruplar arasındaki ilişkiler, insanların kendi etnik kökenlerini algılamalarına katkı sağlamaktadır Şeklinde ifade etmektedir. Bu bağlamda, dini kimliğin öne çıktığına vurgu yapmaktadır. şahin'e göre, Ruslar'ın Ortodoksluğa geçişinde belirleyici rol oynayan faktör, Rus halkının geleneksel inancı olan ve tarih boyunca büyük etkiye sahip olan Ortodoks Hristiyanlığıdır (şahin L. , 2016, s. 27). Özellikle Kiev prensi Vladimir'in 988 yılında Hristiyanlığı kabul etmesi, bu inancın Rus toplumunda önemli bir yer edinmesine yol açmaktadır. Dolayısıyla, dinin Rus halkının geleneksel inancı olan ve tarih boyunca büyük etkiye sahip olan Ortodoks Hristiyanlığa geçişinde kritik bir rol oynadığı vurgulanmaktadır.

Akademisyen Bazarova, Ortodoks kültürünün temel ifadesinin Tanrı olduğunu kabul ederek –onun var olduğu ve bilinmesi gerektiğini belirtmektedir. Bazarova'ya göre, Ortodokslar için Tanrı'nın vukusu, hayatın tek gerçek anlamıdır. Ortodoks kültürü, Tanrı'nın -sevgi dışında kalan hiçbir insan biçimliliğini kabul etmemesidir. Bu mezhebe göre Tanrı, insanoğluna yakındır, koruyucusu ve kurtarıcısıdır (ЕжелибынеБог, такбыктомнепомог),(yejelibi ne bog, tak ktomnepomog “Tanrı olmasaydı bana kim yardım ederdi, (правителеммира),(pravitelemmira)–dünyanın hükümdarı olan Tanrı, sınırsız güç ve yetkiye sahiptir (Bazarova, 2011, s. 41-42). Söz konusu çalışmada Rus kültüründe Tanrı'nın mesken yerlerinin sözcüksel birim şeklinde kullanımlarına dikkat çekilmektedir. rn: (Небо, небеса, царствонебесное ,рай) (nebo, nebesa, tsarstvonebesnoye, ray) –cennet, cennetin krallığı, cennet meskeni, günahkarları ve zenginleri kabul etmeyecekleri, sadece doğru yaşayan, Tanrı için yaşayan kişilerin girebileceği yer olarak tanımlanmaktadır (s. 43). Dolayısıyla, Tanrı kavramının en önemli özelliğinin –her şeye gücü yeten varlık –insan kaderine hâkim olma ve –ibadet nesnesi olduğu söylenebilir. Tanrı terimini yazar Konstantinovna, ruslar için nezaket, dürüstlük, açıklık gibi fikirleri içerisinde barındıran gizemli ve bilinmez bir oluşum olarak tanımlamaktadır (Kalkova, 2009). Buradan hareketle Tanrı kavramı dini bir anlam taşımakla kalmaz, aynı zamanda Ruslar için çeşitli olumlu değerler içeren gizemli ve bilinmeyen bir oluşumu temsil eder. Tanrı fikirlerini nezaket, dürüstlük ve açık sözlülükle birleştiren bu anlam, Rus kültürünün temel unsurlarına değinen geniş bir perspektif içinde değerlendirilmesini sağlar. Nezaket, dürüstlük ve açık sözlülük gibi değerler Rus toplumunun karakterini oluşturan temel ilkeler arasındadır. Bu bağlamda, değerlerin kaynağı ve taşıyıcısı Tanrı olarak kabul edilmektedir denilebilir. Din, insanların ve toplumların yaşamlarında önemli bir rol oynamaktadır ve çevremizdeki olayların gerçekliğini ortaya çıkarmak için bir araç olarak kullanılmaktadır. Değişen sosyo-kültürel koşullar altında, dinin tarihsel gelişimi camianın sürekliliğini sağlayarak sonsuz ülkü ve değerlerin dokunulmazlığını korur.

Türkler, yaşamları süresince pek fazlaca değişik din ve inanç sisteminden etkilenmişlerdir. İslamiyet öncesi Türklerde inanç sistemini birkaç hususta değerlendiren araştırmacı Sazak çalışmasında, Türklerin sözlü belgelerini atasözleri ve destanlara; yazılı belgelerini Bengü taşlara ve yazmalara, görsel belgelerini ise sanat eserlerine yansıtıklarını açıklamaktadır. Türklerin bilinen en eski yazıtlarından olan Orhun Abideleri'nde belirtilen “Tengri, Umay, kut, ıduk, yer-su, yuğ” kelimelerinin çok eski zaman sonra yazılan Divan-ı Lügatit Türk ve Kutadgu Bilig'te bulunuyor olması aktarılan inanç sisteminin Türk toplumunun yaşam biçimine nasıl işlendiğinin kanıtıdır (Sazak, 2014). Eroğlu vd. göre İslam, ilahi dinlerin sonuncusudur (s. 12). İslamiyet, tek bir Tanrı'ya olan mutlak iman temel alır. İslam inancında, Tanrı, "Allah" adıyla anılır ve sadece bir varlıktır. Allah her şeyin yaratıcısı, koruyucusu ve yöneticisidir. İslam'a göre, Allah'ın tek olduğu ve O'nun hiçbir ortağının olmadığı vurgulanır. Kur'an, İslam inancının temel metnidir ve Allah'ın insanlara ilettiği son vahiydir. İslam inancında Allah'ın merhamet, adalet, bilgelik ve güç gibi sıfatları vardır. İnsanlar, Allah'a bağlılık, ibadet ve itaatsizliği reddetmek için yaşamları gerektiğine inanırlar.

3. Hristiyanlıkta ve İslam'da Şeytan ve Tanrı

Hristiyanlıkta, Tanrı mutlak iyilik, sevgi ve gücün kaynağı olarak kabul edilir. Tanrı, evrenin yaratıcısı ve her şeyin üstündedir. İncil'e göre, Tanrı'nın oğlu İsa Mesih, insanlığın günahlarını bağışlamak ve kurtuluşu sağlamak için dünyaya gelmiştir. Zira Hristiyan inancında Tanrı; Baba, Oğul (İsa Mesih) ve Kutsal Ruh çerçevesinde üçlü bir varlık olarak öğretilmiştir.

Şeytan, Hristiyanlıkta Tanrı'nın yaratmış olduğu meleklerden biri olarak kabul edilir ancak kibir ve isyanı nedeniyle Tanrı'nın huzurundan düşmüştür. Bu nedenle Şeytan, kötülüğün ve günahın simgesi

olarak kabul edilir. İncil, Şeytanın insanları günaha düşürmek ve Tanrı'ya isyan etmek için çaba gösterdiğini öğretir. Hristiyan inancına göre, Şeytanın sonuçta yenilgiye uğrayacağı ve Tanrı'nın egemenliği altında tüm kötülüğün son bulacağına inanılır.

İslam'da, Allah (Tanrı) mutlak bir varlık olarak kabul edilir. Allah, her şeyin yaratıcısı, koruyucusu ve yargıcısıdır. İslam inancına göre, Allah'ın gücü sınırsızdır ve her şeyi bilir. Kur'an, İslam inancının temel metnidir ve insanları doğru yola yönlendirmek için bir rehber olarak kabul edilir. İslam inancında, insanlar Allah'a doğrudan ibadet ederler ve Allah'ın birliğini korumak önemlidir. İslam, insana Tanrı'nın varlığını ve birliğini hatırlatır ve insanları doğru yaşamaya teşvik eder.

Şeytan, İslam'da da Tanrı'nın yaratmış olduğu bir varlık olarak kabul edilir. Şeytan, insanları Allah'a isyan etmeye ve kötülük yapmaya kışkırtan bir düşman olarak görülür. Ancak, Müslümanlar, Allah'a itaat ederek Şeytanın tuzaklarından korunabileceklerine inanırlar.

Araştırmacı Rudi, büyük dünya dilleri arasında Hristiyanlık ve İslam'ın kendi başlarına bir grup oluşturduğunu, Hristiyanlığın kutsal tarihinde rol oynayan kişilikler ve olayların aynı anlamda İslam için de geçerli olduğunu belirtmektedir(Rudi, 2016). Bu bağlamda, bu iki dinin kendi içlerinde benzerlikler taşıdığı ve bazı önemli figürler ve olayların hem Hristiyanlık'ta hem de İslam'da benzer anlamlara sahip olduğu anlaşılmaktadır. Şeytan kavramının farklı dinler ve kültürlerdeki evrimi ve tasvirleri hakkında ilginç bir karşılaştırma sunan araştırmacı Latief, erken dönem Yahudilikte Şeytan kavramının insanı baştan çıkaran bir eylem olarak gördüğünü ancak sonraları İslam'da Şeytanın kibir, kıskançlık gibi kötü eylemlere yol açan özellikler olarak tanımlandığını ifade etmektedir(Latief, 2011). Bu çerçevede iki farklı kültürde Şeytanın rolü ve karakterizasyonu arasındaki çeşitliliğini ve farklılığını göstermektedir. Bu iki görüş arasında bir denge kurarak, dinlerin hem benzerliklerini hem de farklılıklarını anlayabilmek mümkündür. Rudi'nin çalışmaları dinler arasında ortak temaların ve figürlerin bulunabileceğini ortaya koyarken Latief'in çalışması da farklı kültürel ve dini perspektiflerin nasıl şekillendiğini göstermektedir. Hristiyanlık ve İslam, insanlığın düşünce, inanç ve yaşam tarzını etkileyen büyük dinlerdir. Her iki din de Tanrı'nın varlığına, doğasına ve ilişkisine dair derin öğretiler sunar. Şeytan ve Tanrı kavramları, her iki dinin de inanç ve pratiklerinde önemli bir rol oynar. Tanrı'ya olan bağlılık, insanların günlük yaşamında sevgi, merhamet ve adalete dayalı bir tutum sergilemelerini teşvik ederken, Şeytan'ın tuzaklarından kaçınmalarını sağlar. Her iki din de insanların ruhsal ve ahlaki hayatlarını şekillendirmede önemli bir rol oynar.

Ortak Temalar ve Farklılıklar

Hristiyanlık ve İslamiyet, Tanrı'nın birliği, gücü, merhameti ve adaleti gibi ortak temaları paylaşır. Her iki din de insanların Tanrı'ya itaat ve ibadet etmeleri ve birbirlerine sevgi göstermeleri gerektiğini öğretir. Ancak, Hristiyanlık ve İslamiyet inançları arasında Tanrı'nın doğası, insanlarla ilişkisi ve kurtuluşun yoluna dair farklılıklar bulunmaktadır. Örneğin, Hristiyanlıkta İsa Mesih aracılığıyla kurtuluş vurgulanırken, İslam'da insanların doğrudan Allah'a yönelmeleri ve O'na teslim olmaları ön plana çıkar. Hristiyanlıkta, Tanrı'nın üçlü bir varlık olarak anlaşılması İslam'da reddedilir. İslam'a göre yaratıcı olan Allah tek bir varlıktır.

4. Rusça ve Türkçe'de Allah kavramını tanımlayan sözlükbilimsel yorumlar

Bor (Bog): Rusça'da "Allah" kelimesi genellikle "Бор" olarak ifade edilir. "Бор", Tanrı'nın varlığını ve kutsallığını ifade eder. Bu kelime, Hristiyanlık ve Ortodoksluk inancında tek Tanrı'yı ifade etmek için

kullanılır. Aynı zamanda, İslam inancındaki "Allah" kavramı için de kullanılabilir. Rus kültüründe "Бор" kelimesi, genellikle Tanrı'nın evrenin yaratıcısı ve yöneticisi olduğunu ifade eder. Russkiy Semantičeskiy Slovar N.Y. ğvedova, semantik sözlüğüne göre Allah, dinde dünyayı yöneten yüce her şeye gücü yeten varlık veya (şirk durumunda) bu tür varlıklardan biri (N.Y. Şvedova, 1998, s. 1027) şeklinde, Tolkoviysslovarjivogo Velikorusskova Yazıka V. I. Dalya, V. Dalya'nın açıklayıcı sözlüğünde, yaratıcı, yüce, ilkel varlık, var olan, evrenin yaratıcısı (Dalya, 1903-1906, s. 2816) biçiminde tanımlamaktadır. Türk yazar ve sözlükçü Özhan Öztürk'e göre Allah kelimesi, evren ve insanın yaratıcısı olan Tanrı'ya Müslümanlar tarafından verilen isim (Öztürk, 2017) biçiminde açıklık getirmektedir. Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre Allah, kâinata var olan her şeyi yaratan, koruyan, tek ve yüce varlık şeklinde tanımlamaktadır (TDK, 2009).

Türkçe'de "Allah" kelimesi tek bir Tanrı'ya olan inancı ifade eder. İslam inancında, "Allah" kelimesi her şeyin yaratıcısı ve evrenin efendisi olan tek Tanrı'yı ifade eder. Bu kelime, Türkçe konuşan Müslümanlar arasında en yaygın olarak kullanılan kelimedir. Türk kültüründe "Allah" kelimesi, derin bir dini ve manevi öneme sahiptir ve genellikle dua, ibadet ve manevi etkinliklerde sıkça kullanılır.

Türkçe'de, "Tanrı" kelimesi de "Allah" kavramını ifade etmek için kullanılır. İslam öncesi Türk inançlarında da Tanrı kavramı önemli bir yer tutar. Bu kelime, Türkçe konuşulan toplumlar arasında genel bir dini kavramı ifade etmek için kullanılır. "Tanrı" kelimesi, Türkçe'de genellikle İslam dini öncesi inançlardan gelen geleneksel bir terimdir ve dini metinlerde, şiirlerde ve halk hikayelerinde sıkça kullanılır.

Her iki dilde de "Allah" kelimesi, genellikle kutsal, yüce ve tek bir varlığı ifade eden bir terim olarak kabul edilir. Bu kavramlar, dilin ve kültürün derinliklerine köklü bir şekilde yerleşmiştir ve dini inançlarla birlikte yaşayan toplumlar için önemli bir sembolizmi temsil ederler. Rusça ve Türkçe'de "Allah" kavramı, geniş bir dini ve kültürel mirasa sahiptir ve toplumların manevi yaşamlarını derinlemesine etkiler.

5. Rusça'da Türkçe 'de "Şeytan" kavramı

Дьявол (Dyavol): Rusça'da "Şeytan" kelimesi genellikle "Дьявол" olarak ifade edilir. Bu kelime, Hristiyan inancında kötülüğün sembolü olan Şeytan'ı ifade eder. "Дьявол", Tanrı'ya karşı gelen ve insanları günaha sürükleyen kötü bir varlık olarak tasvir edilir. Rus kültüründe, "Дьявол" kelimesi, genellikle ahlaki ve manevi düşüşün sembolü olarak algılanır.

Сатана (Satana): "Şeytan" kelimesi aynı zamanda "Сатана" olarak da ifade edilir. Bu kelime de Hristiyan inancında kötülüğün kişileştirilmiş hali olan Şeytan'ı ifade eder. "Сатана", insanları günaha teşvik eden ve kötülüğü destekleyen bir figür olarak tasvir edilir.

Türkçe'de "Şeytan" kelimesi, kötülüğün, günahın ve manevi saptırmanın sembolü olarak kabul edilir. İslam ve Hristiyan inançlarında Şeytan, insanları kötülüğe yönlendiren ve Tanrı'ya karşı gelen bir varlık olarak tasvir edilir. "Şeytan", İslam inancında da insanları kötü düşüncelere ve eylemlere sürükleyen bir düşman olarak görülür. Türk kültüründe "Şeytan" kelimesi, genellikle manevi bir tehlike veya tuzak olarak algılanır.

Türkçe'de, Şeytan aynı zamanda "İblis" olarak da bilinir. İslam inancında, İblis, Allah'ın emrine karşı gelmiş ve insanları günaha sürüklemiş olan bir melek olarak tasvir edilir. "İblis", Tanrı'ya karşı isyan eden ve insanları kötülüğe yönlendiren bir figür olarak kabul edilir.

Her iki dilde de "Şeytan" kavramı, genellikle kötülük, günah ve manevi saptırma gibi olumsuz şekillendiren önemli sembollerdir. Rusça ve Türkçe'de "Şeytan" kavramı, geniş bir kültürel ve dini mirasa sahip olmakla birlikte insanların manevi yaşamlarında da derin bir etkiye sahiptir.

İyi ve Kötü Arasındaki Savaş: Şeytan ve Tanrı

İyi ve kötü arasındaki savaş, birçok din ve kültürde evrensel bir tema olarak kabul edilir. Hristiyanlık ve İslam gibi monoteistik inanç sistemlerinde bu savaş, iyilik ve kötülük arasındaki temel çatışmayı temsil eder. Bu çatışma, Şeytan ve Tanrı arasındaki mücadele üzerinden sembolize edilmektedir. Bu savaşın insanlık tarihindeki ahlaki ve manevi boyutlarına nasıl bir katkıda bulunduğunu inceleyen araştırmacı Wang, iyi ve kötü arasındaki savaşın merkezi figürleri olan Tanrı ve Şeytan, insanlığın düşüşü ve günahın ortaya çıkışıyla bağlantılı olduğuna vurgu yapmaktadır. Ona göre, Tanrı, ahlakın cisimleşmiş hali olarak temsil edilirken, Şeytan ise kötülüğün ve günahın somutlaşmış halidir. Şeytan'ın kıskançlık ve isyanı, Tanrı'ya karşı gelen düşen melekleri etkilemek için kullandığı araçlardır. Havva'yı kandırarak insanlığın düşmesine yol açması, Şeytan'ın Tanrı'nın emirlerine karşı isyanını ve kötülüğü insanlığa yayma çabasını simgelediğini belirtmektedir(Wang, 2018).Buradan hareketle, iyilik ve kötülük arasındaki evrensel çatışmanın Şeytan ve Tanrı kavramlarında olduğu gibi bir yansımasının olduğu ve insanlığın ahlaki seçimlerine ve özgürlüğüne vurgu yapıldığını göstermektedir.

Hristiyanlık Perspektifi:

Hristiyanlıkta, Şeytan ve Tanrı arasındaki savaş, iyilik ve kötülük arasındaki temel çatışmayı yansıtır. Şeytan, başlangıçta Tanrı'nın meleği olan Lucifer'dir. Lucifer'in isyanı sonucunda, Şeytan olarak bilinen varlık kötü bir varlık haline gelir ve insanları Tanrı'ya karşı kıskırtır. Bu süreç, Hristiyan inancında cennetteki başlangıçta Adem ve Havva'nın yaşadığı olaylarla bağlantılıdır. Şeytan, insanlığın düşmanı olarak kabul edilir ve Tanrı'nın amacını bozmak için çabalar.

Tanrı, iyiliği, sevgiyi, merhameti ve adalete temsil eder. Tanrı, insanları kurtarmak ve onlara yol göstermek için İsa Mesih aracılığıyla dünyaya gelir. İsa'nın ölümü ve dirilişı, insanlığın günahlarından kurtuluşunun sembolüdür. Hristiyanlıkta, Tanrı'nın sevgisi ve merhameti, Şeytanın kötülüğü ve hileleriyle mücadele etmenin anahtarıdır.

İslam Perspektifi:

İslam'da da iyilik ve kötülük arasındaki mücadele önemli bir kavramdır. İslam inancında, Şeytan Allah'ın emrine karşı gelen İblis'tir. İblis, insanları saptırmak ve onları Tanrı'ya isyan etmeye yönlendirmek için çabalar. İslam'da, insanların dünyadaki deneme sürecinde Şeytanın tuzaklarına karşı direnç göstermeleri önemlidir.

Allah, İslam inancında her şeyin yaratıcısı, koruyucusu ve yöneticisidir. Allah, insanlara adalet, merhamet, sevgi ve rehberlik sunar. İslam, insanların Tanrı'ya ibadet etmelerini, Ona boyun eğmelerini ve iyi işler yapmalarını teşvik eder. Müslümanlar için Şeytanın kötülüklerine karşı korunma, dua, ibadet ve doğru yaşam tarzıyla sağlanır.

Hristiyanlık ve İslam'da, iyilik ve kötülük arasındaki savaş, insanlığın manevi deneyiminde önemli bir rol oynar. Bu savaş, Tanrı'nın sevgi, merhamet ve adalete dayalı bir düzeni yeniden tesis etme çabasıdır. İyilik ve kötülük arasındaki mücadele, insanların manevi gelişimi ve ruhsal aydınlanması için bir

deneme ve sınavdır. Tanrı'ya olan bağlılık, dua, ibadet ve doğru yaşam tarzı, bu mücadelede insanların kılavuzudur ve Tanrı'nın sevgi dolu kudretinin bir ifadesidir.

6. Allah ve Şeytan kavramlarına dil üzerinden bir bakış

Allah ve Şeytan, insanlığın tarih boyunca üzerinde düşündüğü en temel kavramlardan biridir. Bu kavramlar, insanların inanç sistemlerini, etik değerlerini ve dünya görüşlerini şekillendiren köklerdir. Her kültürde ve dini geleneğin içinde, bu kavramlar farklı şekillerde ifade edilir ve anlam kazanır. Dil, bu kavramların ifade edilmesinde temel araçlardan biri olarak işlev görür ve insanların zihinsel dünyasında derin izler bırakır.

Dil, insanların düşüncelerini ifade etmek ve anlamlaştırmak için kullandıkları önemli bir iletişim aracıdır. İnsanlar yüzyıllardır dil vasıtasıyla karmaşık kavramları ifade eder ve anlamlandırır. Bu bağlamda, Allah ve Şeytan gibi derin manalara sahip olan kavramlar da dil üzerinden incelenmeye değerdir.

Allah, genellikle tek Tanrılı inanç sistemlerinde en yüce varlık olarak kabul edilen bir kavramdır. Dil aracılığıyla insanlar bu kavrama farklı anlamlar yüklemişlerdir. Kimi için merhametli bir varlıkken kimileri için ise gücün sembolüdür. Allah'ın nitelikleri ve ilişkisi dini metinlerde belirtilmiştir ve bu metinlerde kullanılan dil de bu ilişkiyi şekillendirmektedir.

Şeytan ise genellikle kötülük sembolü olarak algılanan bir kavramdır. Dil vasıtasıyla Şeytan'a farklı anlamlar yüklenmiştir. Bazı dinlerde Şeytan'ın isyan etmesi ve insanları günaha sürüklemesi gibi özellikleri vurgulanmıştır. Bu vurguların yapılmasıyla beraber Şeytan'ın rolü de dini metinlerde belirginleşmiştir.

Dil, bu kavramları anlamlandırmada ve inanç sistemlerinin oluşmasında önemli bir rol oynamaktadır. İnsanlar dil aracılığıyla kavramlara anlam yükleyerek inançlarını şekillendirirler. Ancak dilin sınırları da vardır ve herkes için aynı anlama gelmeyebilir. Bu nedenle, Allah ve Şeytan gibi kavramları anlamak için dili doğru kullanmak ve farklı perspektifleri dikkate almak önemlidir.

Türkçe, tarih boyunca farklı kültürlerin etkisi altında kalmış ve özellikle İslam'ın yayılmasıyla Arapça ve Farsça kökenli birçok kelimeyi benimsemiştir. Türkçe'de Allah ve Şeytan kavramları, genellikle İslam'ın etkisi altında şekillenmiştir. Allah için kullanılan terimler arasında "Tanrı", "Yüce Yaratıcı", "Rabb" gibi ifadeler bulunurken, Şeytan için "İblis", "Şeytan", "Kötücül Varlık" gibi terimler kullanılır. Bu terimler, Türk kültüründe derin bir anlam taşır ve inanç sistemlerinin merkezinde yer alır.

Allah ve Şeytan, Türkçe dilinde dünya ve ahiret kavramlarının önemli aktörleridir. İnanç sistemlerinde, bu iki figür insanların yaşamlarını etkileyen güçlü varlıklar olarak kabul edilir. Allah, Türkçe dilinde "Yüce Yaratıcı" anlamına gelir. İnsanların inandığı tek bir Tanrıdır ve tüm evrenin yaratıcısı olarak görülür. Allah'ın gücü ve merhameti, insanlara rehberlik etmek ve onları doğru yola yönlendirmek için kullanılır. Şeytan ise Türkçe dilinde "Kötülük Meleği" anlamına gelir. Şeytan, insanları yanlış yola yönlendirmek ve günah işlemelerine neden olmak amacıyla var olduğuna inanılan bir varlıktır. Şeytanın hileleri ve tuzakları, insanları dünyevi arzulara kapılmaya teşvik ederek onların ahirette cezalandırılmasına yol açabilir.

Türkçe dilinde Allah ve Şeytan kavramları, insanların dünya hayatında doğru seçimler yapmalarını sağlamak için kullanılır. İnsanlar Allah'a inandıklarında doğru yolu bulduklarını düşünürken, Şeytana

uyarak kötülük yapmanın sonuçlarının ağır olabileceğini bilirler. Bu iki kavram, Türkçe dilinde etkileyici bir şekilde ifade edilir ve insanların dünya ve ahiret arasındaki ilişkiyi anlamalarına yardımcı olur. İnanç sistemlerinde, Allah'ın rehberliğiyle doğru yolu bulmak ve Şeytanın tuzaklarından kaçınmak önemli bir rol oynar.

İngilizce dilinin oluşmasında, Hristiyanlık ve İslam gibi dinlerin ve kültürlerinde etkisi yadsınamaz bir gerçektir. Allah kavramı genellikle "God" terimiyle ifade edilirken, Şeytan için "Satan" veya "Devil" gibi terimler kullanılır. İngilizce'de, Allah ve Şeytan kavramları, Hristiyan inancının ve Batı kültürünün bir parçası olarak derin bir anlam taşır. Bu kavramlar, edebiyattan sanata, felsefeden popüler kültüre kadar geniş bir yelpazede insanların düşünce dünyasını etkiler.

Arapça, İslam'ın kutsal kitabı olan Kuran'ın dili olarak önemli bir role sahiptir. Allah kavramı Arapça'da "Allah" olarak ifade edilirken, Şeytan için "Şeytan" veya "İblis" gibi terimler kullanılır. Arap kültüründe, Allah ve Şeytan kavramları, inanç ve ibadet pratiğinin merkezinde yer alır ve Müslümanların hayatlarını yönlendirir. Arap edebiyatında da bu kavramlar sıkça işlenir ve derin anlamlar yüklenir.

Allah ve Şeytan kavramları, insanın evrenin anlamını ve varoluşun sırlarını çözmeye çabalarının bir yansımasıdır. Farklı dillerde bu kavramların ifade edilmesi, dilin semantik yapısı, kültürel geçmişi ve dinî inançlarının bir ürünüdür. Her dilde, bu kavramlar derin bir anlam taşır ve insanların inanç sistemlerini ve kültürel kimliklerini şekillendirir.

Bu dil bazlı bakış açısı, Allah ve Şeytan gibi temel kavramların insan düşüncesindeki yankılarını ve kültürel çeşitliliğini daha iyi anlamamıza yardımcı olur. Her dilde, bu kavramlar farklı anlamlar ve vurgular kazanırken, insanlığın ortak arayışının bir parçası olarak evrensel bir değer taşırlar. Allah ve Şeytan kavramları, insanın evrensel arayışının bir parçasıdır ve bu arayış, diller arasında ve kültürler arasında çeşitli şekillerde ifade edilir.

7.Sonuç

Farklı dillerde farklı anlamlar taşıyan Allah ve Şeytan kavramları, insanların kültürel ve dini inançlarını yansıtan önemli birer sembol haline gelmiştir. Dilin derinliklerinde şekillenen bu kavramlar, insanların dünya görüşlerini, inançlarını ve yaşamlarını derinden etkiler. Türkçe, İngilizce, Arapça, Fransızca gibi dillerde Allah ve Şeytan kavramlarının ifade edilişi, dilin kültürel ve tarihsel arka planına sıkı sıkıya bağlıdır. Her dilin kendine özgü yapısı ve semantik derinliği, Allah ve Şeytan gibi kavramların ifade edilmesinde çeşitlilik ve zenginlik sunar. Bu çeşitlilik, insanların evreni ve kendi varoluşlarını anlama çabalarında yansır.

Allah ve Şeytan kavramları, insan toplumlarının tarih boyunca karşılaştığı soruların bir yansımasıdır. İnsanların varoluşsal endişelerini ve ruhsal arayışlarını ifade etmek için kullandıkları diller, bu kavramların anlamını derinleştirir ve genişletir. Bu nedenle dilin ve inancın birleştiği noktalarda insanlığın ortak mirasının zenginliğini keşfederiz.

Allah ve Şeytan kavramları, beşeriyetin ilk var olduğu andan itibaren günümüzü kadar tüm toplumları ve bireyleri değiştiren ve şekillendiren en önemli kavramlar arasındadır. Bu kavramlar bireylerin iman sistemlerini, ahlaki değerlerini ve dünya görüşlerini şekillendiren kökleri oluşturur. Her kültürde ve dini geleneklerde bu kavramlar değişik şekillerde anlatılır ve anlamlandırılır. Dil, insanın zihinsel dünyasında derin izler bırakan temel bir vasıta olarak hizmet eder. Önemli bir kontakt aracı olan dil, bireylerin kompleks kavramları anlatım etmesine ve anlamasına imkân tanır. İnsanlar yüzyıllar

süresince kompleks fikirleri anlatım etmek ve anlamlandırmak için dili kullanmışlardır. Bu bağlamda Allah ve Şeytan gibi derin anlamlar içeren kavramlar, dilin merceğinden incelenmeye değer kavramlardır.

Allah, tek Tanrılı iman sistemlerinde çoğu zaman en ulu mevcudiyet olarak algılanır. Bireyler dil vasıtasıyla bu kavrama iyi kalpli bir varlıktan güç sembolüne kadar muhtelif anlamlar yüklerler. Allah'ın nitelikleri ve inananlarla olan ilişkisi dini metinlerde ana hatlarıyla belirtilir ve bu metinlerde kullanılan dil bu ilişkiyi şekillendirir. Dil vasıtasıyla Şeytan'a değişik anlamlar yüklenir, birtakım dinlerde başkaldırı etme ve insanları günaha sürüklenme şeklinde özellikleri vurgulanır. Şeytan'ın görevi bu metinsel vurgular vasıtasıyla belirginleşir. Dil, bu kavramların anlaşılmasında ve şekillendirilmesinde mühim bir rol oynayarak iman sistemlerinin oluşumuna katkıda bulunur. Bireyler kavramlara anlam yüklemek ve inançlarını şekillendirmek için dili kullanırlar. Bununla birlikte, dilin sınırlamaları vardır ve yorumlar bireyler içinde farklılık gösterebilir. Bu nedenle, dili doğru kullanmak ve değişik bakış açılarını göz önünde bulundurmamak Allah ve Şeytan şeklindeki kavramları idrak etmek için oldukça önemlidir.

Kaynakça

- Bazarova, L. (2011). *Kontsept" Bog" vo frazyeologičeskih yedinitsah angliyskogo, russkogo, tatarskogo i turetskogo yazıkov. Kazanskiy (Privolzhskiy) federal'nyı universitet* , , 41-42-43.
- Dalya, V. (1903-1906). *Bog. V. Dalya içinde, Tolkovyy slovar* (s. 2816). Sankt-Peterburg.
- Demirci, K. (2017). *Hristiyanhk*. TDV İslam Ansiklopedisi Dergisi , 328.
- Eroğlu, A. H., Kılıç, R., Tosun, C., & Doęan, R. (2008). *Din Kùltürü ve Ahlak Bilęisi Öęretimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web-Ofset Tesisleri.
- Kalkova, O. (2009). *Kontsept Bog v russkoy yazıkovoy kartine mira (osnovniye . Vestnik Tsmo Mgu* , 89.
- Latief, J. A. (2011). *The Concept of God in Christianity: an Islamic Perspective*. Al-Ulum .
- N.Y. Ővedova, V. V. (1998). *Ruskiy Semantičeskiy Slovar*. Moskva: Azbukovnik.
- Öztürk, Ö. (2017, Eylül 20). *Ozhanotürk.Makaleleri*. Őubat 17, 2024 tarihinde <https://ozhanotürk.com/2017/09/20/islami-terimler-sozlugu-a/> adresinden alındı
- Rudi, P. (2016). *Islam and christianity*. . Islamic Research Institute, International Islamic University, Islamabad , 83-95.
- Sazak, G. (2014). *Türk Sembolleri Hun Dönemi Türk Motif ve Sembollerinin Sanata*. İstanbul: İlgi Kùltür Sanat Yayınları.
- Őahin, L. (2016). *Rusya Federasyonu'nun Etnik ve Dinsel Yapısı*. Marmara Türkiyat , 27.
- TDK. (2009, Mayıs 21). *Türk Dil Kurumu Sözlükleri*. Őubat 17, 2024 tarihinde <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı
- Wang, S.-H. (2018). *A Tug of War between God and Satan: The Interpretation of Adam and Eve's Dreams in John Milton's Paradise Lost*. International Journal of English and Literature, .